

AVRUPA TÜRK-İSLAM BİRLİĞİ

Union der Türkisch - Islamischen Kulturvereine in Europa e.V.
Union of Turkish - Islamic Cultural Associations in Europe

Köln, 7 Nisan 2026

Avrupa Türk İslam Birliği'nin Almanya Müslümanları Merkez Konseyi'nden Ayrılmasına Dair Açıklama

Arka Plan ve Gerekçe

Çatı yapısının 1994 yılındaki kuruluşundan bu yana Almanya Müslümanları Merkez Konseyi'nin (ZMD) kurucu üyeleri arasında yer alıp bu birlikteliğin şekillenip kurumsallaşmasında oldukça etkili bir rol üstlenmiş Avrupa Türk İslam Birliği (ATİB), ZMD'nin sadece merkez yönetimine başkan yardımcılığı düzeyinde sürekli katkı sağlamakta yetinmeyip, aynı zamanda ZMD'nin genel merkez bürosuna Köln'deki ana binasında yıllarca mekan vererek de açıkça göstermiştir.

ATİB'in ZMD'den ayrılma ve üyeliğe son verme kararı sıradan gelişigüzel verilmiş bir karar değildir. Bu karar; yapıdaki eksiklikler, idaredeki yanlışlar ve güven duygusunun kökten sarsılması üzerine yapılan sağduyuyla oldukça geniş bir genel değerlendirmenin sonucudur.

24 Ocak 2026 tarihinde seçilen yeni ATİB yönetimi, ZMD genel merkez yönetiminin ATİB'in üyeliğinin askıya alınacağını bildiren ilk yazısını 4 Mart 2026 tarihinde, ikincisini de 21 Mart 2026 tarihinde almıştır. Böylece askıya alma süreci, yönetim değişikliğinin üzerinden henüz yedi hafta geçmeden yani yeni yönetimin çalışma dönemi tam manasıyla start aldığı bir vakitte başlatılmıştır. ZMD tarafından ATİB yeni Yönetimine, bu kadar dar bir zaman içinde ne sağlıklı bir görüşme, iletişim oluşturma zemini tanınmadığından öne sürülen hususlara etraflı bir cevap verilememiştir.

ATİB Yönetim kurulu seçiminden bu yana ZMD genel merkez yönetimi ATİB ile ne bir temas girişiminde bulunmuş ne de yüz yüze görüşme yoluyla durumu açıklığa kavuşturma ihtiyacı duymuştur. ATİB'in 7 Mart 2026 tarihli iftar daveti ise cevapsız bırakılmıştır. Askıya alma tehdidi taşıyan ilk yazı, mübarek Ramazan ayının ortasında ulaşmış ve yalnızca 15 günlük savunma süresi tanımıştır. Bu süre, ileri sürülen iddiaları ve bunların dayanaklarını değerlendirmeye, ayrıca yazının gerisindeki niyeti anlamaya yeterli değildir. 21 Mart 2026 tarihinde ise, verilen sürenin dolmasından iki gün sonra herhangi bir temas kurma ihtiyacı duymadan ATİB'in ZMD üyeliğini askıya alma kararı açıklanmıştır.

Bunun üzerine ATİB Merkez Yönetimi, konuyu genişletilmiş yönetimin ilk olağan toplantısının gündemine taşımıştır. Taşra Dernek ve Bölge Başkanları ile Birim Yetkililerinden oluşan Genel Yönetim Kurulu (GYK) toplantısında, ZMD'nin genel durumu ile ATİB hakkında ileri sürdüğü iddialar detaylı bir biçimde biçimde ele alınmıştır. Almanya Müslümanları Merkez Konseyi'nden ayrılma konusu, derhal yürürlüğe girmek üzere kesin ve geri dönülmez biçimde karara bağlandı. Toplantı tutanağına geçirilen ifadeler ise şu şekildedir.

"Bu karar, GYK'nın kapsamlı durum değerlendirmesine dayanan bu kesin ayrılma kararı, üç temel tesbiti yansıtmaktadır: İş birliğinin kalıcı biçimde sarsılmış zemini, ZMD'nin çözülemeyen yapı ve dernek sicili meselesi ile ATİB'in toplumsal vazifesini bağımsız biçimde sürdürme iradesi."

I. Sarsılan Güven Temel

Sağlam ve devamlı bir iş birliği, karşılıklı güveni ve saygıyı gerekli kılar. ZMD genel merkez yönetiminin bugünkü yöneticileri bakımından bu iki unsurun artık var olmadığı görülmektedir. Bunu, somut ve belgeye dayanan gelişmeler açıkça göstermektedir. Bunların başında, ZMD Hessen Eyalet Birliği'nin kendi iradesine yapılan doğrudan müdahaleler gelmektedir.

AVRUPA TÜRK-İSLAM BİRLİĞİ

Union der Türkisch - Islamischen Kulturvereine in Europa e.V.
Union of Turkish - Islamic Cultural Associations in Europe

Görevdeki ZMD başkanı, Birlik görevine ek olarak ZMD'nin çalışma alanıyla kesişen bir derneğin kurucusu ve özel alanda bir danışmanlık şirketinin sahibidir. Bunun doğurduğu çıkar çatışmaları ve bunların Birlik kararlarına etkisi defalarca sorgulanmış; ancak yıllardır beklenen bağımsız inceleme hâlâ yapılmamıştır.

ATİB'e yönelik askıya alma süreci, yeni yönetimin göreve gelmesinin hemen ardından başlatılmıştır. Üstelik bu süreç, yeni yönetimin ZMD idaresine yöneltilecek açık soruları gündeme taşıyacağını ilan ettiği ve ATİB'in eski genel sekreterinin ZMD temsilciliği görevinden alınması sürecini başlattığı bir döneme denk getirilmiştir. Burada şu hususa da dikkat çekmek gerekir: ZMD, yıllar boyunca ATİB'in mekânlarını kendi genel merkez bürosu olarak kullanmıştır. Bu kullanımı sona erdiren taraf ATİB olmamıştır. Mart 2026'ya kadar süren bu durum, iki yapı arasındaki iç içeliğin boyutunu açıkça göstermektedir. Buna karşılık bugün ileri sürülen iddialar, 2025'te ve daha önceki yıllarda neden hiçbir şekilde mevzubahis edilmemiştir. Bu soru cevaba muhtaçtır.

Şahıslarla ilgili meselelerin ötesinde ZMD, iş gören ve temsil gücü bulunan bir çatı yapı olma iddiasını sarsan derin bir sıkıntı içindedir. Bugün bu yapının ne bağımsız bir bürosu ne de tam zamanlı çalışanı bulunmaktadır. Üye kuruluşlarına gözle görülür bir fayda sunamayan bir çatı yapının varlık sebebi de zayıflamış olur. ZMD'nin son yıllardaki mali gidişatının üye kuruluşlara açık ve dürüst bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Fakat bu bugüne kadar yapılmamıştır.

Köln Sulh Hukuk Mahkemesi, 16 Şubat 2025 tarihli temsilciler genel kurulunda seçilen ZMD yönetiminin tescilini resmen reddetmiştir. 18 Eylül 2022 tarihli temsilciler genel kurulunda yapılan seçimler, kesinleşmiş mahkeme kararıyla geçersiz sayılmış; bu seçimlere dayanan bütün atamalar ve kararlar hukuki dayanaktan yoksun kalmıştır. Dernek sicilinde, dokuz yılı aşkın süredir geçerli bir yönetim değişikliği olmaksızın yalnızca 2016 yılından kalma yönetim kaydı yer almaya devam etmektedir. Şubat 2025 seçimlerine karşı açılan en az iki dava hâlen sürmektedir. Böylesine tartışmalı bir geçerliliğe sahip yönetimin, üyelikler hakkında bağlayıcı karar alıp alamayacağı açık bir hukuki sorudur.

ZMD, söz konusu yazısındaki üslup ve değerlendirme tarzıyla, en büyük ve en köklü üye kuruluşuna karşı, başka durumlarda haklı olarak ayrımcı diye nitelenen yöntemlere başvurmaktadır. Bu tutum, ZMD Genel Merkez yönetiminin güvenilirliğini zedelemektedir. Ortaya çıkan manzara açıktır: Müslüman kuruluşlar, şahsî kusurlar, toplum olarak aynı kefeye konularak, var ise suçun şahsiliği rafa kaldırılıp, genellemelerle hüküm verilip ilgili topluluğun geçmişi ile bugünkü hali gözetilmeden sorumlu tutulmaktadır.

Bu yaklaşım yalnızca ATİB'in ve 10.000'i aşkın üyesi ile gönüldaşının hakkını zedelememekte, Almanya'da teşkilatlı İslam'a duyulan güveni de bütünüyle sarsmaktadır. ATİB, bu tutumu kesin bir dille reddetmektedir.

II. ATİB Kendi Yolunu Kendi Gücüyle Çizmektedir

Almanya'daki Müslüman topluluğa 39 yıllık adanmış hizmet, ATİB'in bağımsız yürüyüşünün temelidir. Dini rehberlik, eğitim, gençlik ve sosyal hizmetler, toplumsal uyum ve dinler arası temas gibi alanlarda ATİB, 10.000'i aşkın üyesi ve gönüldaşıyla, tamamen kendi gücüyle, kendi imkânlarıyla ve bu toplumun ayrılmaz bir parçası olduğu şuuru içinde hizmet vermektedir. .

ATİB bu ZMD'den ayrılma kararını, taşıdığı mesuliyetin tam farkında olarak almaktadır. Bir çatı yapının görevi, üye teşkilatlara yol göstermek, onları temsil etmek ve dayanak olmaktır. ZMD'nin bugünkü hem çalışma hem de kurumsal şartları bu beklentiye cevap vermekten uzaklaşmıştır.

AVRUPA TÜRK-İSLAM BİRLİĞİ

Union der Türkisch - Islamischen Kulturvereine in Europa e.V.
Union of Turkish - Islamic Cultural Associations in Europe

İslami Kimlik ve Toplumsal Mesuliyet

ATİB, Ekim 1987'de Mainz-Niederolm'da Türk-İslam derneklerinin çatı birliği olarak kurulmuştur. O günden bu yana cemaatleri, kamuoyunda çoğu zaman öne çıkmayan; ancak Almanya'daki toplumsal hayatı fiilen ayakta tutan hizmetler yürütmektedir. Bunlar arasında dini rehberlik, eğitim seminerleri, her kesime açık gençlik ve spor çalışmaları, dil kursları, toplumsal uyuma katkı, yaşlı ve hasta komşulara yardım, gıda desteği ile kiliseler ve toplumsal kuruluşlarla sürdürülen dinler arası görüşmeler yer almaktadır. COVID-19 salgını döneminde ATİB taşra dernekleri başta ihtiyaç sahiplerine alışveriş yardımı düzenlemiş, koruyucu maske dağıtmış ve evsiz insanlara sıcak yemek ulaştırmıştır.

ATİB'in kuruluş belgeleri olan "ATİB İlkeleri ve Kuruluş Amacı" ile "ATİB Kriterleri", 1987'den bu yana şu esasları açık ve bağlayıcı biçimde ortaya koymaktadır: Her türlü ırkçılığın, yabancı düşmanlığının, ayrımcılığın ve aşırılığın kesin biçimde reddedilmesi; kökeni ve aidiyeti ne olursa olsun her insanın onuruna saygı gösterilmesi; Türkiye'deki ve Almanya'daki siyasi partilerden ve akımlardan tam bağımsızlık; ayrıca Federal Almanya Cumhuriyeti'nin demokratik, hürriyetçi ve hukuk esasına dayanan düzenine bağlılık.

ATİB'in Ekim 1987'deki kuruluşu, bilinçli bir yeniden başlangıçtır. Kurucular, önceki yapıdan açık bir teşkilat, tüzük ve anlayış ayrılığı ortaya koymuştur. Gaye; parti siyasetinden uzak, İslami kimliğe sahip ve Almanya'da kök salmış bir yapı kurmaktır. Bu yöneliş sonradan uydurulmuş bir anlatı değildir. Kuruluş belgelerinde açıkça yer almakta ve kuruluşundan bu yana yaşayan bir gerçek olarak sürmektedir.

Uzun bir geçmişe ve geniş bir üye tabanına sahip bir yapıda, zaman zaman bu ilkelere uymayan davranışların görüldüğünü ATİB inkâr etmemektedir. Yeni yönetim, bu gibi olaylarla yüzleşmesinde ve kamuoyu önünde gereken açıklığın her zaman gösterilemediğini kabul etmektedir. Üyeler de bu eksikliklere defalarca dikkat çekmiştir. Yani ATİB, kendiyile de yüzleşmekten uzak durmamaktadır.

ATİB Yeni Yönetimi, bu meselelerin ele alınmasını öncelikli vazife olarak belirlemiştir ve bunu kararlılık ile şeffaf bir şekilde yerine getirecektir. Bununla birlikte şu noktanın altı çizilmelidir: Müslümanların Alman toplumuyla sağlıklı uyumunu gaye edinen bir teşkilatı ırkçı ve soy üstünlüğüne dayalı eğilimlerle suçlamak, kendi içinde açık bir çelişkidir. İslam'da köken üstünlüğü yoktur; insan onuru ile eşitlik birbirinden ayrılmaz. Bu iddiaları ciddiye alan herkes, bu çelişkiyi de görmek ve dile getirmek zorundadır. Genel ve yuvarlak suçlamalar hiçbir zaman tek başına yeterli değildir.

III. ATİB Anayasaya Bağlıdır ve Böylede Kalacaktır

ATİB, kuruluşundan bu yana demokratik hürriyetçi değerlerin ve hukuk devleti anlayışının yanında yer almış; bu toplumda bir azınlığın temsilcisi olarak bu değerlerin kıymetini bilerek yaşamıştır. ATİB, Anayasa'da güvence altına alınan temel haklara tereddütsüz bağlıdır. Bu çerçevede yeni yönetim, Anayasayı Koruma raporlarında yer almaya itiraz eden yapının oradan çıkılması için bugüne kadar hukuki düzeltme sağlanamamış olunmasını anlamak zordur. ATİB bunu, teşkilatın bütününde değil, bazı eski yöneticilerin ihmallerinden kaynaklanan bir sonuç olarak görmektedir.

21 Mart 2026 tarihinde ZMD'nin internet sayfasında ATİB'den ayrıldığını açıklayan Özlem Başöz, son altı yıl boyunca ATİB yönetiminde yer almıştır. Bunun yaklaşık dört yılı, 2022 ile Ocak 2026 arasında genel sekreterlik göreviyle geçmiştir. Bu görev süresinde Birliğin günlük işleyişinden, ZMD ile yazışma ve görüşmelerden, ayrıca ATİB'e yöneltilen kamuoyu suçlamalarına verilen cevaplardan ilk derecede sorumlu olmuştur. Aynı zamanda ZMD genel merkez yönetiminde başkan yardımcılığı görevini de

ATİB

AVRUPA TÜRK-İSLAM BİRLİĞİ

Union der Türkisch - Islamischen Kulturvereine in Europa e.V.
Union of Turkish - Islamic Cultural Associations in Europe

yürütmüştür. Bu durum, açıklık ve menfaat dengesi bakımından yüksek dikkat gerektiren iki uçlu bir görevdir.

ATİB taşra dernekleri, ZMD ile ilişkilerde giderek artan gerginlikler ve süregelen yargı süreci hakkında, taşıyıcı unsur olmaları münasebetiyle gerektirdiği ölçüde bilgilendirilmemiştir. ATİB Yeni Yönetimi, bu ve buna benzer söz konusu gelişmeleri açık, dürüst ve ölçülü biçimde ele alma fırsatı olarak görmektedir.

Eski Birlik Yönetiminin Usul Yanlışları

Berlin İdare Mahkemesi, 7 Eylül 2023 tarihinde ATİB aleyhine karar vermiştir. ATİB'in dava vekili, dönemin Genel Başkanı ve Genel Sekreterini Ekim 2023'te ilk derece mahkeme kararı hakkında doğrudan bilgilendirmiş, ardından temyiz başvurusuna ilişkin yazılı talimat istemiştir. Temyiz başvurusunun gerekçesi de Nisan 2024'te açıkça Genel Başkan ve Genel Sekreter adına sunulmuştur.

Berlin-Brandenburg Yüksek İdare Mahkemesi, 16 Aralık 2025 tarihli kararıyla temyiz başvurusunu reddetmiştir. Mahkeme, bu red kararının usule dair eksikliklerden de kaynaklandığını açıkça belirtmiştir. Bunların başında sözlü duruşmada delil taleplerinin ileri sürülmemesi, gerekçelerin yetersiz kalması ve bazı dilekçelerin süresinde sunulmaması gelmektedir. Bu eksiklikler, o dönemdeki ATİB yönetiminin sorumluluk alanına girmektedir.

Yüksek İdare Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi

Dava yalnızca şu soruyla sınırlıydı: ATİB'in 2019 ve 2020 yıllarına ait Anayasayı Koruma raporlarında anılması hukuka uygun muydu? Yargı denetiminde esas alınan ölçü, "yeterli ağırlıkta fiilî emareler" idi. Bu ise, doğrudan doğruya Anayasaya aykırı faaliyetlerin kesin tesbiti anlamına gelmeyen, idare hukukuna mahsus bir değerlendirme ölçüsüdür. ATİB bu kararı kayda geçirmekte ve ciddiye almaktadır.

Karar, esastan çok usule ilişkindir. Temyiz başvurusu, şekle dair gerekçelendirme şartlarına takılmıştır. ATİB'in işin özüne dair ileri sürdüğü görüşler ne tam anlamıyla incelenmiş ne de çürütülmüştür. Bu karardan, anayasaya aykırı eğilimlere dair kesin bir yargı hükmü çıktığı söylenemez. Aynı şekilde ATİB'in dile getirdiği hususların özden çürütüldüğü sonucu da çıkarılamaz.

Yargı değerlendirmesi büyük ölçüde eski bir yönetim kurulu başkanının açıklamalarına ve bazı yerel şubelere atfedilen sosyal medya paylaşımlarına dayanmaktadır. Bu tarihî dayanak noktalarından belgeye dayalı ve açık bir ayrışma ortaya koymak, Yeni Yönetimin öncelikli gündemleri arasındadır ve bu doğrultuda fiilen adım atılmıştır.

Mahkeme, ATİB'in bugün de etkin biçimde Anayasaya aykırı çalışmalar yürüttüğünü açıkça tesbit etmemiştir. Belirleyici görülen husus, ispatlanmış bir yenilenme sürecinin açıkça ortaya konulamamış olmasıdır. Yeni yönetim bu eksikliği kabul etmekte ve bunu kamuoyunun da görebileceği somut adımlarla gidermek kararlıdır.

ATİB, bu yargı değerlendirmesini daha ileri açıklık sağlamak için bir fırsat ve uyarı olarak görmektedir. Ancak bunu, kendi kimliğine dair son söz olarak kabul etmemektedir. Çünkü ATİB ile ilgili hiçbir karar, kendisine yöneltilen iddiaları doğrulayacak nitelikte değildir. Tüm ileri sürülen iddialar subjektif sözde cümle veya sözde yorumlardır. Yani ATİB hakkındaki iddiaların hepsi her türlü temelden yoksundur, karalayıcı hayal ürünleridir.

AVRUPA TÜRK-İSLAM BİRLİĞİ

Union der Türkisch - Islamischen Kulturvereine in Europa e.V.
Union of Turkish - Islamic Cultural Associations in Europe

ATİB

Toplu şüphe üretmek, dolaylı bağ kurmak ve tek tek delil aramadan düşünce yaftası yapıştırmak, yıllardır Almanya'daki Müslüman kuruluşlara yönelik kamuoyu tartışmalarında başvurulan yollardan biridir. Özellikle teşkilatlı Müslüman varlığına baştan kuşkuyla yaklaşan çevreler bunu sıkça kullanmaktadır.

ATİB bu şartları açıkça dile getirmektedir. Çünkü açıklık; kamuoyuna, üyelerine ve kendi vicdanına karşı dürüst olmak demektir ve bu, ATİB'in kimliğinin özünde yer almaktadır. ATİB'in ne olduğu, yalnızca idare hukukuna mahsus raporlama ölçüleriyle değil; topluma, Anayasa'ya ve hizmet mesuliyetine adanmış 39 yıllık geçmişiyile tüm açıklığıyla ortadadır.

Son Söz

Müslüman topluluğa ve Alman toplumuna 39 yıl boyunca hizmet etmek, yalnızca bir zaman hesabı değildir. Bu, ATİB'in attığı her adıma yön veren ölçüdür. Bu yıllar, köklülüğün ve Anayasa'ya bağlılığın açık göstergesidir.

ATİB, kendi tarihinin arkasında durmaktadır. Geçmişinden doğan sorularla yüzleşmekte, önceki yanlışları süsleyip saklamadan ele alma mesuliyetini ciddiyetle taşımaktadır. Bununla birlikte şu gerçek değişmemektedir: Hiçbir ATİB kararı, hiçbir temel belge ve ATİB'in hiçbir resmî tutumu, kendisine yöneltilen suçlamaları destekleyecek nitelikte olmamıştır ve de değildir.

ATİB, ZMD'den ayrılmaktadır. Çünkü üyelerine, taşra derneklerine ve Almanya'daki Müslüman topluluğa karşı taşıdığı sorumluluğu, bu iddialara gereği gibi cevap verebilecek sağlam bir zemin üzerinde yerine getirmek istemektedir. Bu yola, 39 yıllık yaşanmış mesuliyetin verdiği kuvvetle çıkmaktadır: bağımsız, geleceğe dönük ve mensubu olduğu topluma hizmet ederek...

Kamuran Dönmez

Genel Sekreter

ATİB Hakkında

Avrupa Türk İslam Birliği (ATİB), Ekim 1987'de kurulmuş olup 10.000'i aşkın üye ve gönüldaşıyla Almanya'daki en köklü İslami çatı yapıları arasında yer almaktadır. Yaklaşık kırk yıldır mahalli dernekleri; eğitim, toplumsal uyum, dinler arası diyalog ile gençlik ve sosyal hizmet alanlarında çalışmalar yürütmektedir. ATİB, ırkçılığı, aşırılığı ve yabancı düşmanlığını açıkça reddetmekte; Anayasa'nın değerlerine bağlılığını kararlılıkla sürdürmektedir.